

ning og Opløsningen af et Samfund. Nu havde nemlig Individualismen sejret, nu var den traadt ud i sin yderste Konsekvens, og nu viste alle dens Følger sig derigennem, at hele Samfundet opløstes, afløstes af en Kamp af alle mod alle, der var intet Samfund længer. Det var altsaa at vente, at den modsatte Bevægelse, den midtpunktsøgende Bevægelse, skulde søge at gøre sig gældende, og det skete ogsaa.

Men for at faa det hele fuldbyrdet — og det er der ogsaa nogen Anledning for os i vor Tid til at lægge Mærke til — maatte der endnu noget til. Der maatte det til, at Centralmagten skulde svækkes eller helt tilintetgøres, og derfor ser vi de kongelige Højhedsrettigheder blive helt eller delvis afgivet til de feudale. Ofte sker det frivilligt og ofte gennem Tvang, enten fra den enkelte eller fra en hel Klasse gennem Haandfæstninger o. s. v. Disse Højhedsrettigheder var 3. Der var Undersaatseden, som før blev aflagt til Kongen — ærede Medlemmer ved, han drog rundt paa Tinge og lod sig hylde —, men nu blev aflagt til Godsherren. Der var Jurisdiktionen eller Domsmagten, som før laa hos Markfællesskabet i 1ste Instans og i højeste Instans hos Kongen, nu blev det, hvad man kalder en patrimonial Jurisdiktion, det vil sige en Godsdomstol, hvor Godsherren er den fødte Formand. Og endelig er der Senioratet, som forudsætter, at Godsejeren med sine væbnede Folk, altsaa de tidligere Frimænd, yder Hærtjeneste for de smaa.

Denne Tilegnelse eller Bortgiveness af Højhedsrettigheder, som uforstandige Fyrster foretog, begynder meget tidligt, og navnlig jo af religiøse Aarsager. Vi har et fremragende Eksempel paa det i en Konge, der giver et Immunitetsprivilegium, som det hedder, til det berømte Kloster St. Denis lige ved Paris. Det giver et meget bedre Billede af Virkningen, end jeg er i Stand til at give, og lyder saaledes: „Hverken vi eller vore Efterkommere, hverken Ærkebisper, Bisper eller Grever skal have nogen Myndighed over denne hellige Basilika, dens Abbeder eller Munke eller nogen af Abbediets Tjenere. Ingen maa trænge sig ind i Abbediet eller dets Besiddelser, ingen maa give Befaling til Klosteret eller dets Tjenere, inddrive Bøder, paalægge Gæsteri eller kræve nogen Ydelse. Alt, hvad vor Fiskus“ — altsaa Finansforvaltningen — „kan vente derfra, skænke vi Klosteret ved dette Immunitetsprivilegium“. Med andre Ord, der dannes en suveræn Stat i Staten, over hvilken heller ikke Centralmagten har noget at sige, helt eller delvis

udstykket Centralmagten paa denne Maade, indtil den er fuldkommen udtømt, ingenlunde til Gavn for det menige Folk.

Det er overordentlig karakteristisk at se, hvor denne Tro paa Kongen, paa Centralmagten, holder sig oppe i Tiderne hos det menige Folk, det er dér, hvor han naturligt skal søge Hjælp. Jeg minder saaledes om — hvad De kan læse hos Fridericia —, hvordan Bønderne, da Byrderne væltedes mere og mere over paa dem, da Undertrykkelsen her i det 16de Aarhundrede som overalt i Europa blev særlig stærk, naar de saledes paa deres Ting — det eneste, der var blevet tilbage for dem og pegede bagud til den gamle Selvstændighed, thi de kunde møde paa Bytinget og raadslaa, ganske vist under Fogedens Ledelse, men dér havde de Stemme, dér var de ikke stumme —, hvordan Bønderne da stadig sagde: Vi vide vel Vejen til Hove. Eller naar De f. Eks. læser de overordentlig interessante Forhandlinger fra 1525 fra Bondeparlamentet i Heilbronn, er det til at forbauses over de Tanker, der stadig løfter sig dér fra de menige Bønder, fuldstændig moderne Tanker som ens Mønt, Maal og Vægt over hele Tyskland, som Indsættelse af Fredsdommere, alt sammen i Forbindelse med en Appel til Kejsermagten, der fuldstændig var i Hænderne paa de feudale, intet kunde gøre, og for Resten heller ingenting kunde forstaa.

Alligevel vil De jo sige: Ja, men der fandtes dog ogsaa i denne Periode til Tider en stærk Centralmagt. Nej, det kan man egentlig ikke sige; der gjorde; der fandtes stærke Konger, vældige Personligheder og Personligheder, som heller ikke var bange for at bruge de Midler, der nu maatte bruges i den Tid. Lad mig minde om en noget senere fremtrædende Mand som Ludvig XI af Frankrig med hans underjordiske Fængsler. Og hvad var det saa for Folk, der sad i dem? Det var de højeste feudale, de højeste Embedsmænd og de højeste Prælater. Lad mig minde om hans berømte Abildgaard, om hvilken det hedder hos Gadesangeren: „Hvert Træ med modne Frugter staar, det er Kong Ludvigs Abildgaard“. De modne Frugter var altsaa Grever, Baroner, Bisper o. s. v., der hang oppe i Træerne. Saaledes maatte man altsaa gaa frem paa den Tid, hvor Kampen stod mod hele denne Tilstand og de Mennesker, der bar den, for at skabe en Centralmagt, men en Centralmagt, som faldt i samme Øjeblik, som det stærke Hoved og den stærke Haand faldt, der havde kunnet samle den; en saadan Konge var ikke